

numenta; 3° multa referunt absurda, v. g. Tacitum non pudet asserere caput asini religioso cultu in templo Hierosolymitano servari propter fontem aquæ repertum; 4° absurdum est totum Israeliticum populum scabie et lepra fuisse corruptum, alioquin tot leges non fuissent institutæ ad distinguendum eos qui tali genere morbi laborabant.

Obj. 5°. Si prodigia quæ narrantur in Exodo essent divina, Pharaeo eis non restitisset. Ergo.

R. Nego ant. Nam 1° sæpe veritati cognitæ reluctatur, quando cupiditatibus est adversa: atqui prodigia quæ narrantur in Exodo cupiditatibus Pharaonis erant adversa. 2° Ea admittere potuit ut certa, et eorum consequentias negare, illa videlicet tribuendo magiæ. 3° Non semper illis restitit; ex historia enim Moysis pluries fidem illis adhibuit, et tandem, evidentia rei omnino victus, populum Israeliticum dimisit: ipsa ergo Pharaonis resistentia demonstrat prædicta prodigia fuisse divina. Ergo.

Inst. 1°. Si mare in duas partes divisum fuisset, Ægyptii hoc miraculo perterriti a persequendis Hebræis temperassent. Ergo.

R. Nego ant. Nam 1° Pharaeo magis ac magis induratus, tam huic miraculo resistere potuit quam præcedentibus quæ in Ægypto patrata erant. 2° Columna luminis ex parte Hebræorum, erat nubis ex parte Ægyptiorum: hoc posito, facile concipitur quomodo Ægyptii, ira inflammanti, persecuti fuerint Hebræos, etiam inter fluctus maris hinc et inde pendentes; illos propter noctis et columnæ nubis tenebras non videbant: unde, quando audierunt Deum e columna nubis tonantem, et senserunt aquas in se ruentes, stupefacti exclamaverunt, Exod. xiv, 25: *Fugiamus Israellem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos*: ergo hucusque miraculum non viderant.

Inst. 2°. Ipse Josephus, lib. 2 de Antiq. c. 7, dubitare videtur an transitus maris Rubri fuerit supernaturalis, an mere naturalis. Ergo.

R. 1° Quicumque integrum Josephi textum legerit, clare percipiet illum de veritate miraculi non dubitasse. 2° Etiam si de illa veritate dubitasset, nihil inde sequeretur;

apud omnes enim constat illum non semel ex humana prudentia suam dissimulasse fidem, ne Vespasiano et aliis magnatibus Romanis displiceret. Eo usque devenit ut inter leges Moysis hanc a se confictam inseruerit: *Nemo blasphemet deos quos aliæ civitates deos aestimant*: ipsius ergo testimonium contra testimonium Moysis prævalere non posset.

Obj. 6°. Moyses, qui fuit eruditus in omni sapientia Ægyptiorum, solertia erat præditus, et forte magnus fuit incantator: porro non repugnat talem hominem Hebræis per diabolica prodigia illusisse, vel per fraudes callide structas decepisse: ergo.

R. 1°. Nego maj. Narratio quippe Moysis omnes præ se fert characteres gravitatis, ingenuitatis et omnimodæ sinceritatis, adeo ut nullus scriptor humanus majorem vel etiam æqualem mereatur fidem.

R. 2°. Nego min. Etiam si admitteremus hypothesim nobis objectam, quæ repugnat, quisquis Pentateuchum attente legens sibi persuadere non posset illum ab impostore fuisse scriptum. Quis enim impostor, quantumvis solers vel diabolica potestate præditus supponatur, posset efficere vel simulare tanta prodigia, sensibilia, obvia, publica, sæpius iterata, ab ingenti multitudine visa, observata, firmiter credita, multiplicatis solemnibus monumentis ad posterum transmissa? Certe tale insanie exemplum, vel potius tale portentum, omnium prodigiorum esset maximum. Ergo.

PROPOSITIO SECUNDA.

Vera sunt facta quæ in Genesi narrantur.

Prob. Illa historia vera est cujus scriptor non fuit deceptus nec voluit decipere, et quæ insuper confirmatur notis veracitatis et populorum traditionibus: atqui talia sunt facta in Genesi narrata.

1° *Scriptor*, id est Moyses, non fuit deceptus. Nulla est difficultas circa facta Abrahamo posteriora, quia gens Hebræa in duodecim tribus divisa, secundum numerum filiorum Jacob, historiam avorum suorum in duodecim lineis

parallelis conservabat; sic eam Moyses facile cognoscere potuit: sola igitur quæstio est an Moyses certe cognoscere potuerit facta quæ narrat ab origine mundi usque ad vocationem Abraham: atqui hæc facta certo cognoscere potuit; plurimæ enim sunt viæ quibus illorum veritas ad ipsum certo pervenire potuerit, scilicet traditio oralis, cautica, scriptura, monumenta et revelatio.

1° *Traditio oralis.* Quamvis enim a creatione usque ad Moysen 2513 numerentur anni, paucæ tamen interfuerunt generationes, ob longissimam primorum hominum vitam: fere trecentis annis vixit Adam cum Mathusala, Mathusala sexcentis annis cum Noe, Sem vidit Isaac, Isaac Levi, et Levi diu vixit cum Amram patre Moysis; sic quinque aut sex ad summum reperiuntur generationes ab Adam usque ad Moysen: veritas autem factorum quæ narrat Moyses, per generationes istas facile transmitti potuit integra; nam historia primævi illius temporis est brevissima, et quædam tantum graviora continet facta: porro graviora hæc facta per solam traditionem oralem certo cognosci potuerunt; patres enim diutissime cum filiis vivebant, laboribus parum incumbabant, sed ordinarie greges pascebant; artes nondum erant inventæ, nullæ aliæ existebant historiæ; continuo igitur de factis ad prædecessores pertinentibus, de mundi creatione, de diluvio, et præsertim de genealogiis loqui debebant. Ergo 1°.

2° Moyses potuit cognoscere facta quæ narrat per quædam *cantica* usu recepta; apud omnes gentes enim mos ab initio fuit, ut communiter teneretur, carmina et cantica componere quibus celebriores eventus passim decantarentur et memoriæ commendarentur: atqui mos ille apud primævos homines, aut saltem ante Moysen existere debuit, siquidem Moyses pluribus in locis illum supponit. v. g. Gen. xxxi, 27; Deuteron. xxxi, 19 et 21. Ergo 2°.

3° Certum est artem aliquo modo *scribendi* tempore Moysis exstitisse, sed non constat quando illa fuit inventa; a multo tempore forte jam existebat; non repugnat ergo Moysen quædam saltem facta per scripturam cognovisse. Ergo 3°.

4° Ea cognoscere potuit per publica quæ tunc existebant *monumenta*; in memoriam enim factorum alicujus momenti solebant hujus temporis homines altare ædificare, puteos fodere, lapides erigere, etc., ut legitur de Jacob, Isaac, Abraham, Noe, etc. Sola præsentia hujusmodi monumentorum ea testabatur facta ob quæ fuerunt erecta, *ut patet.* Ergo 4°.

5° Illa denique per *revelationem* certo cognoscere potuit; ex prima enim propositione constat vera esse splendida quæ in Exodo referuntur miracula: porro ex illis patet Moysen mirabile cum Deo habuisse commercium: impie ergo diceretur illum cognoscere non potuisse facta quæ narrat circa mundi originem, et usque ad Abraham vocationem: ergo 5°, etc. aliunde, etc. insuper, etc. Ergo 1° Moyses non fuit deceptus.

2° *Noluit decipere.* Nam 1° Moysi tribuere non licet propositum a notissima ipsius indole alienum: attamen, in hypothesi adversariorum, tribueretur Moysi propositum, etc. In quatuor enim posterioribus Pentateuchi libris manifestos atque innumeros exhibet sinceritatis characteres. Ergo. 2° Juxta adversarios, Moyses solertissimus fuisset impostor: at solertissimus impostor non ita excogitasset facta quæ narrantur in Genesi, ut vocationem Abraham præcedentia; aut ea omisisset, aut ea referendo, nomina propria, epochas, genealogias prudenter tacuisset, et generalioribus verbis usus esset, ne arma contra se subministraret. 3° Indubiis signis ostendit Deum sibi frequenter loqui: repugnat autem Deum mendacia impostoris cœlestibus signis confirmare. Ergo 2° Moyses noluit decipere.

3° *Historia Moysis notis veracitatis confirmatur.* Etenim circa originem mundi informia quædam nobis exhibet initia potentissimorum imperiorum quæ postea exstiterunt: vix Abraham ingressus est Ægyptum, et de adventu novi hospitis rex admonetur: idem legitur de Abimelech Gerarum rege: in Palestina tot erant reges quot urbes; quinque ex eis devineit et in fugam vertit Abraham cum 318 vernaculis. Simples tunc fuisse omnium mores mirabiliter narrat idem Moyses, opes locupletissimorum hominum

ipsorumque regum repræsentat in numero servorum et armentorum : juxta ipsius narrationem, patres-familias, uxores, filii et filia quæcumque officia per seipsos implebant, greges ducebant, custodiebant, adaquabant; hospites benigne suscipiebant, aquam ad lavandos pedes eis præbebant : ipsa familiæ domina cibos parabat. Vietus autem erat simplex et naturalis : in lacte, butyro, ovibus, hædis, vitulis et panibus subcinericiis consistebat, etiam quando honoratiores hospitio excipiebantur viri. Nulla fit mentio artium, scientiarum, legislationis, quales esse debuissent apud populos a multis sæculis jam existentes : porro hujusmodi narrationes apprimè congruunt infantia mundi. Sic Homerus, 600 annis post Moysen scribens, mores et usus suæ ætatis depinxit, et libenter agnoscunt deistæ ipsius narrationem esse veram. Ergo 3°.

4° Hæc Moysis historia *traditionibus populorum confirmatur*. Ubique enim videmus plus minusve distincte chaos immensum, terram aquis involutam, spiritum Dei cuncta vivificantem, tenebras luce priores, hominem ex luto formatum, ipsius innocentiam, deinde ejusdem lapsum : hinc poetæ auream finxerunt ætatem, postea ferream. Varii Indiæ populi nomen et historiam Adami, Evæ, arboris, serpentis, etc. servarunt. Deprehenduntur vestigia longævæ patriarcharum ætatis in historiis, quæ testantur primos homines mille circiter vixisse annis; turris Babel in historia gigantum qui bellum cælo inferre voluerunt, et aliorum Genesis factorum in mythologiæ deliriis, ut fuse exponit *Guérin du Rocher*, in opere cui titulus *Histoire véritable des temps fabuleux*. Multa variorum populorum testimonia et monumenta legi possunt apud Grotium, t. 1, c. 16, et in opere jam citato *Annales de philosophie chrétienne*. Ergo 4°, etc. aliunde, etc. insuper, etc. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Auctores profani multa referunt facta publica et magni momenti, quæ nullam merentur fidem, v. g. bellum inter Jovem et Titanos, diluvium Deucalionis et novam

formationem virorum ac mulierum ex projectione lapidum, aurei velleris ablationem, etc. Ergo.

Notandum antiquiores profanos scriptores multo recentiores esse Moysen. Homerus, v. g., qui ut antiquissimus exhibetur, 600 annis post Moysen, et 300 circiter post captam Trojam scripsit: multo igitur difficilium quam Moyses facta priorum temporum cognoscere potuerunt.

R. Nego conseq. Sæpe enim facta quæ narrant sunt absurda; aliunde epochas non determinant, circumstantias non describunt, seriem continuatam et accuratam non exhibent, nullos denique sinceritatis characteres præ se ferunt; ordinarie sunt poetæ, qui nihil aliud querere videntur, nisi ut per delectabiles fictiones versibus adornatas sensus demulceant et hominibus placeant. Insuper plures auctores sat probabiliter ostendunt plerasque paganorum fabulas aliquod habere fundamentum in factis a Moysen relatis, ac præinde illa confirmare: v. g. historia diluvii Deucalionis quamdam supponit ideam diluvii universalis; fabula gigantum qui cælum ascendere volunt, est ipsa turris Babel traditio, etc. Ergo. Vide *Huct, Démonst. évang.*

Inst. Ideo profani auctores nullam merentur fidem quoad prima tempora, quia multa referunt facta absurda vel impossibilia: atqui Moyses multa etiam hujusmodi refert facta in Genesi: ergo.

R. 1°. Nego maj. Non enim tantum auctores profani non merentur fidem quia referunt facta absurda aut impossibilia, sed et quia narratio eorum sæpe nullo nititur fundamento.

R. 2°. Nego min. et dico nullum ex iis factis quæ narrat Moyses in Genesi absurdum esse, nullumque demonstrari impossibile. Ergo.

Obj. 2°. Narratio Moysis circa formationem terræ, diluvii existentiam, unitatem speciei humanæ et chronologiam cum vera scientia nunc existente conciliari non potest: ergo, etc.

R. Nego ant. quoad omnes partes, quæ singulatim expendendæ sunt.